

zik, melyet a nevezett úr még gyarapítva az egyletnek megküldeni ígérte.

Miután ezen gyűjtemény az egylethez mindeddig nem érkezett meg: az egyleti titkárnak meghagyatik Rombauer tanácsos urat ennek megküldéseért felkérni.

7.

Mack tanár, Hausegger pénzügyi főtanácsos és ez egyleti tiszteletbeli tag elhunytát jelenti.

Ezen megsomorító jelentés mély sajnálat kifejezése mellett tudomásul vétetik.

8.

Az ügyrend kidolgozására felállított bizottság e tárgyban jelentést tesz.

E tárgy fontosságánál fogva az elnök indítványa folytán a tárgyalás a következő ülésre halasztott, hogy ezen bizottmányi javaslat minden választmányi taggal megvizsgálás végett közöltethessék.

9.

A titkár jelentést tesz az egylet számára szükséges és megszerzett tárgyakról, kérvén egyszersmind az illető költségek utalványozását.

A jelentés tudomásul vétetik és a 27 ft. 40 krnyi költség utalványoztatik.

~~~~~

K ü l ö n f é l é k .

A kinostári fémhányászat (arany, ezüst, réz sat.) előszámvetése 1865-re.

A hivatalosan kiadott előszámvetésből kivonatban közöljük a következőket:

Részletes kimutatása a kincstári fémbányászat bevételeinek és kiadásainak 1865-ben.

	Magyar- és Erdély-országban				Általános bányatermék árulási	Többi tarto- mányokban	Összesen
	Selmeczi	Szomolnoki	Nagybányai	Kolozsvári			
	i g a z g a t ó s á g						
f o r r i n t a. é.							
<i>Bevétel</i>							
Eladott járadéki anyagokért	4026335	1662626	2177136	1448300	1851307	3537172	14702876
Eladott üzleti anyagokért	177173	93005	89409	55165	—	43678	458430
Élelmezési tárgyakért	595221	77148	181819	14040	—	56298	924526
Szertári	—	—	—	—	—	200	200
Egyéb bevételek	46519	23107	31836	10932	—	22720	135114
Összeg	4845248	1855886	2480200	1528437	1851307	3660068	16221146
<i>Kiadás</i>							
Felvigyázók bére	85501	10454	13742	16893	—	60327	159917
Munkások	738057	133289	255466	212487	—	1240479	2579778
Állati erőre	116485	24745	26840	21091	—	17547	206708
Gépekre	—	140	—	—	—	13371	13511
Járadéki anyag	2116018	1295531	1269961	860773	1770922	281286	7594491
Üzleti	607993	191318	352803	187533	—	1001907	2341554
Élelmi szerek	777056	98632	219410	21836	—	99775	1216709
Szertári tárgyak	106321	—	34648	5347	350	29227	175893
Egyéb kiadások	284909	45588	94487	105889	34250	376967	942090
Összesen	4832340	1799697	2267357	1431894	1805522	3120886	15230651

A kinostári fémányászat tőke-érték elemeinek átnézete 1863-ik év végén.

	Ingatlan va- gyon és tör- vényes jogok- ban	Leltári sze- rekben	Üzleti	Termelt	Pénztári készlet	Összeg
			a n y a g o k b a n			
f o r i n t a. é.						
Selmecezi igazgatóság	256422	179068	564606	2236824	237476	3474396
Szomolnoki „	69899	19618	157245	566756	3191	816709
Nagybányai „	364732	152369	212001	2032365	196409	2957876
Kolosvári „	390571	23753	116320	865450	76718	1472812
Bányatermék árusítási igazgatóság	—	—	—	1129370	146125	1275495
A többi osztrák tartományokban	1554195	639602	583955	3157438	140527	6075717
Összesen ...	2635819	1014410	1634127	9988203	800446	16073005

10*

Az 1864-iki előszámvetés meghatározása óta, következő változásokon ment keresztül a bányabirtok:

Eladattak: Csehországban a Miesi és Bleistadi ólombányák; — Magyarországon a Sojori, Erdélyben a Valye Arszului és Kisbányai arany és ezüst bányák.

Felhagyattak: Salzburgban a Böcksteini, Raurisi, Lendi, Zellam-Seei és Mühlbachi arany, ezüst, réz, ólom, ón, kén és gálicz-bányák; Csehországban Schlaggenwald; Magyarországon Rézbánya és az Oraviczi ministeri végrehajtó bizottság, Horvátországban Radoboj; Erdélyben az Offenbányi próbaház.

Ezen változásokat tekintetbe véve következő:

A kincstári többi fémhányászat pénzkezelésének összehasonlító átnézete 1864- és 1865-ben.

Előszámvetés	Bevételek		Kiadások		Tiszta jövedelem	
	rendes	rendki- vüli	rendes	rendki- vüli	rendes	összes
					kezelésből	
f o r i n t a. é.						
1864-ben	17339942	195218	16099248	373836	1240694	1062076
A változások kö- vetkeztében le- vonva	151017	139061	173118	162539	22101	45579
	17188925	56157	15926130	211297	1262795	1107655
1865-ben	16221146	45699	15230651	296024	990495	740170
1865-ben jobb ..	—	—	695479	—	—	—
„ rosszabb	967779	10458	—	84727	272300	367485

A kezelés eredményének megítéléséhez, az elősorolt pénzügyi elemek közül legalkalmasabb a tiszta jövedelem vagy is a bevétel fölöslege.

A fentebbi számítás szerint az 1865-iki tiszta jövedelem 272,300 fttal kisebb az 1864-ikinel.

Ezen jövedelmi csökkenéshez a Bleibergi, Raibli és Pribrami ólombányatelek	217,204 forinttal
Az Agordói rézbányatelep	19,595 "
A Herregrund "	12,056 "
A Szomolnoki rézhámor	66,872 "
Összesen...	315,727 forinttal

járulnak, mely összeget azonban az arany és ezüst
bányák még pedig:

a Selmeczi Oberbiberstollen	37,184 forinttal
a Nagybányi Verezvíz	25,855 "
" Kereszthegy	15,804 "
és az Idriai kénesőtelep	8,618 "
Összesen...	87,461 forinttal

272,300 ftra lohasztják.

A kincstári fémbányászat üzetének átnézete
az üzleti erő, termelés és jövedelem következő váz-
latából vehető ki.

A kincstári bányászat ezen ága 1865-ben 71 bánya-, 38 kohó-telepet és 79 segédmű-intézetet foglal magában s 275 hivatalnokot, 716 felvigyá- zót 19,850 munkást foglalkoztat. Ezek közremun- kálásával 8,430,000 mázsa ércztartalmú kő jön nap- világra, melyből	1,536,000 mázsa
ércz és mara választatik ki műtani eljárás mellett. Ehhez járulván a magánybányákból vásárlandó ..	132,000 "
az összes...	1,668,000 mázsa

éreczből különféle kohászati és vegyészeti uton a
következő eladható termékek nyeretnek:

1,953 pénz font arany;	} 10 mázsa Kobalt;	
75,381 " ezüst;		} 40 " Nikl;
2,017 mázsa kéneső;		} 57 " sárga urán festék;

1,410 mázsa	ezinóber;	}	27 mázsa	vismuth;
11,873	nyers réz;		10,000	vasgálicz;
15,898	rézárú;		288	rézgálicz;
43,111	ólom;		12,045	kénsavany;
48,329	ólmag;		135	sósavany;
24,823	kén;		858	salétromsavany;
1,200	dárdany;			

Ezen termékek összes pénz értéke ..... 8,032,728 forint
 az ágiót nem számítva, az összes rendes és rend-
 kívüli kiadásokat levonva ..... 740,170 „
 pénzfelesleg reméltetik. Ehhez adván az új építke-
 zésekre s egyéb az államvagyon nagyobbítására
 fordítandó ..... 249,968 forintot
 az adó és egyéb közköltségek fedezésére szükséges 76,077 forintot

összesen... 1,066,215 forint

leend az 1865-ik évi tisztajövedelem, mely összeg-
 ből minden, a benne részes munkásra átlagosan
 54 ft. jön. —

Ezen elősorolt számokat, melyek a kincstári bányászat ezen
 ágának üzleti erejét, termelését és pénzkezelését a legérthetőbben és
 közvetlen összefüggésben adják elő — figyelemmel átnézve;

és hozzá adva a 740,170 ftnyi tiszta jövedelemhez a nemes
 fémek agio értékét, mely csak 10 %-kal számítva 408,066 ftot teszen;

továbbá a kincstári bányászat ezen üzleti ágának — mely a
 legszegényebb hegyes vidékeket fentartja, adóképesé teszi s a nem-
 zeti vagyonhoz évenként 8,032,728 ftal járul — termelési értékét
 közelebről szemügyre véve;

ismerve más részt, mily összefüggésben áll a bánya és kohó-
 kezelés a kincstári erdők jövedelmével;

meggondolva, hogy a majdnem 20000-nyi műtani képzettséggel bíró munkás tekintélyes s többfélekép használható elemekkel tartamosan szaporítja az állam véderejét;

még egy tekintetet vetve a bányászat ezen ágának becses és ritka termékeire;

meggondolva ezek után, hogy a kincstári bányászat épen ezen ága a magány bánya iparosok versenyét legkevésbé sem akadályozza, sőt sok helyütt a magány ipart lehetővé tette és előidézé, jelenleg pedig támogatja és az elnyomatástól oltalmazza, miután a számos magánybánya tulajdonosoknak, — kik fêmeik feldolgozásához szükséges kohászati intézetekkel, vagy az ezek felállításához és üzeméhez szükséges tőkékkel nem bírnak — alkalmat nyujt bányatermékeiket valódi értékükben pénzzé tenni;

méltányolva végre, hogy épen a legterméketlenebb hegyek közé is, majdnem egyedül a bányászat által lehet némi nemzet-gazdasági mozgalmat — erkölcsiséget és művelődést terjesztve — létrehozni;

meggondolva tehát mind ezeket, könnyen belátható azon hivatás fontossága, melynek az álladalom a kincstári fémbányászat üzemével felel meg, és hogy a jelenlegi, a bányaiüzletre minden tekintetben kedvezőtlen kereskedelmi körülmények közt a bányászat ezen ágától — mely 1865-ben a nélkül, hogy egyéb álladalmi segéd eszközöket venne igénybe 740,170 ft. tiszta jövedelmet nyujtand — az összes üzleti és befektetett tőkék valami különös kamatozása nem követelhető.

Mindazon által kielégítő eredményhez jutunk, ha a kincstári többi fémbányászat jövedelmét a befektetett üzleti tőkével hasonlítjuk össze:

A kincstári fém-bányászat és kohászat üzleti tőkéinek és 1865-ki tiszta jövedelmének mérlege.

	Összes üzleti tőke	Tiszta jövedelem		Tőke kamat	
		rendes	összes	rendes	összes
		évi üzletből			
		forint a. é.		százalék	
Austria.....	81113	10236	2236	13	3
Salzburg.....	60639	17980	17980	30	30
Tirolis.....	907386	6499	6142	1	1
Karinthia.....	346451	15661	15661	5	5
Krain.....	1173298	148624	148624	13	13
Velence.....	641849	90457	75457	14	12
Gácsország.....	119072	21854	21434	18	18
Magyar „.....	7248981	308940	162343	4	2
Erdély „.....	1472812	96588	96588	7	7
Cseh „.....	2745909	227871	147920	8	5
Általános bánya termék- áruházi igazgatóság...	1275495	45785	45785	4	4
Összeg...	16073005	990495	740170	6	5

Az 1865-ki előszámvetés szerint az agiót nem tekintve — 6% a kamat; mely a rendkívüli kiadásokat — új építkezések stb. — abból levonva 5%-ra csökken; hozzá adván azonban az agió értékét, 10%-kot, a kamat 7—8%-ra hág és ezen fokon annál biztosabban fog megmaradni, mennyivel inkább fog siettetni a kevésbé jövedelmező telepek eladása vagy felhagyása. S.